

Å oppdage et barn

Noen barn trenger hjelp. Noen av dem vet det ikke selv. Andre barn vet det og venter på hjelpen. De venter hver dag. De venter på å bli oppdaget.

Statens helsetilsyn og landets fylkesmenn gjennomførte tilsyn med barneverntjenestens arbeid med meldinger og tilbakemelding til melder i 2015 og 2016.

Rapportene fra fylkesmennene og kommunenes egenvurderinger viser stor grad av svikt på området.

Trenger hjelp til rett tid

Barneverntjenesten har ansvaret for at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid.

Barn som lever med omsorgssvikt trenger hjelp fra barneverntjenesten, og det er sjelden at de selv ber om hjelpen.

Den vanligste inngangsporten til tiltak fra barneverntjenesten er gjennom bekymringsmeldinger. Barneverntjenesten mottok ca. 53 000 meldinger i 2015, og ca. 20 prosent av dem ble henlagt uten videre undersøkelse. Det er avgjørende at barneverntjenesten ikke henlegger meldinger på feil grunnlag. Dersom barnevernet tar feil beslutning kan det føre til at et barn med behov for hjelp fortsatt må klare seg på egen hånd.

Tilsynet viser at det svikter i hvordan meldinger blir tatt imot og vurdert.”

Barn som ikke blir oppdaget og må fortsette å leve i en situasjon med omsorgssvikt, vold og overgrep, eller med foreldre som har store rusproblemer, vil kunne få omfattende helsemessige og sosiale utfordringer. Disse utfordringene kan vare lenge. Funnene fra tilsynet med barneverntjenestens arbeid med bekymringsmeldinger er i denne sammenhengen ikke beroligende.

Tilsynsfunnene er alvorlige

Temaet for tilsynet ble undersøkt av fylkesmennene med systemrevisjoner og av barneverntjenester med egenvurderinger. Fylkesmennene gjennomførte tilsyn i 57 barneverntjenester. Flere av tjenestene er interkommunale barneverntjenester slik at de til sammen utgjør 76 kommuner eller bydeler. De oppsummerte egenvurderingene ble gjennomført i 114 barneverntjenester

som representerer 141 kommuner eller bydeler. Til sammen har dermed 225 kommuner eller bydeler i landet hatt en gjennomgang med kvalitets-, og forbedringsarbeid i arbeidet med meldinger. Barneverntjenestene ble plukket ut etter en risikovurdering, og funnene er dermed ikke representative for landet som helhet.

Tilsynet viser at det svikter i hvordan meldinger blir tatt imot og vurdert. Det svikter i vurderingen av om det skal iverksettes akutte tiltak. Det svikter i vurderingen av meldinger med alvorlig innhold om vold, seksuelle overgrep og psykisk sykdom. Meldinger som fylkesmennene vurderte at åpenbart skulle vært

undersøkt var henlagt. Det betyr at barn ikke fikk vurdert om de har behov for hjelp. Og det er dermed mulig at barn ikke fikk nødvendig hjelp og omsorg til rett tid. De ble ikke oppdaget.

I arbeidet med beslutninger og konklusjoner i meldingsarbeidet skal det gjøres barnevernfaglige vurderinger. Det var et utbredt funn i tilsynet at det ikke kunne dokumenteres at dette ble gjort. Det var dermed ikke mulig for foreldre, barn, fylkesnemnd og barneverntjenesten selv å få tilgjengelig kunnskap om hvordan tjenesten hadde vurdert innholdet i meldingen, og hvorfor beslutningen ble som den ble. Dette utfordrer både forsvarlighet og rettssikkerhet i barneverntjenesten.

Barneverntjenestene sviktet i stor grad sitt ansvar for å sende tilbakemeldinger til meldere i ulike faser av arbeidet med meldingene. Tilbakemeldingene er viktige for tillit, samarbeid og muligheter for videre oppfølging av barna, hvis det er nødvendig. Det sviktet både i tilbakemeldinger til offentlige og private meldere om mottak av melding, men det sviktet mest i tilbakemelding til offentlige

meldere. Dette gjaldt informasjon om det skulle iverksettes en undersøkelse, om det skulle iverksettes tiltak og om det skulle gis informasjon om tiltaket.

Funnene i rapportene viser at ledelsen av arbeidet med meldinger svikter. Det er mange ansatte som ikke er tilstrekkelig kjent med kravene som gjelder. Ledelsen har ikke fanget opp dette. Det svikter også når det gjelder ledelsens kontroll av praksis. Mange steder ga ledere uttrykk for at de var klar over at det ble gjort feil. Til tross for dette ble det ikke iverksatt tiltak for forbedring. Dermed kunne de samme feilene gjentas om igjen og om igjen. Stadig nye barn ble utsatt for sviktende barneverntjenester.

Kommunen har ansvaret

Kommunenes ledelse har ansvaret for at barneverntjenesten yter forsvarlige tjenester til barnets beste. Det betyr at lederne har ansvaret for hvordan en melding blir tatt imot, hvordan den blir vurdert og konkludert. De har ansvaret for å vite at ingen meldinger

blir henlagt som ikke skulle vært det. De skal vite at de ansatte har god nok kompetanse til å ta riktige beslutninger. Dette må de kontrollere og eventuelt korrigere. De har ansvaret for at barn som omtales i en bekymringsmelding får riktig vurdering og riktig hjelp når de trenger det. Dette betyr at de har ansvaret for at barna oppdages.

Ledelsen har også ansvaret for at den eller de som har meldt sin bekymring til barnevernet får en tilbakemelding om at meldingen er mottatt. Dersom meldingen kommer fra en offentlig melder skal de også ha tilbakemelding om meldingen er henlagt, og om det iverksettes tiltak etter endt undersøkelse. Til slutt skal de gi tilbakemelding til offentlig melder om innholdet i tiltaket dersom det er nødvendig for melderens videre oppfølging av barnet, for eksempel skole eller barnehage. Tilbakemeldingene er av stor betydning for at samfunnet som helhet skal ha tillit til barnevernets arbeid. De er viktige for at samfunnet skal fortsette å følge med på barns livssituasjon og oppleve at det nytter å melde fra.

Videre arbeid

Funn fra fylkesmennenes systemrevisjoner og barneverntjenestenes egenvurderinger samsvarer i stor grad. Barneverntjenestene har lagt ned et omfattende arbeid med egenvurderingene. Statens helsetilsyn vil arbeide videre med utviklingen av disse som et supplement til annet tilsynsarbeid. Fylkesmennene følger opp kommuner med svikt til forholdene er brakt i orden.

Kommunene må styrke sitt lederarbeid i barneverntjenestene. Flere landsomfattende tilsyn har avdekket svikt i planlegging, kontroll og korrigering av praksis. I dette tilsynet har vi blant annet sett at bekymringsmeldinger om alvorlige forhold ikke er undersøkt, men lagt i skuffen.

Meldinger må ikke henlegges på feil grunnlag. Noen barn trenger hjelp. De venter på å bli oppdaget.